

GYOTE IJODIDA MUHABBAT MOTIVINING SENTIMENTAL TALQINI

Niyazova Munira Jumanazarovna

Iqtisodiyot va pedagogika universiteti NTM v.b.dotsenti

Annotatsiya. Ushbu maqolada Iogann Volfgang Gyote ijodida muhabbat motivining sentimental talqini tahlil qilinadi. Tadqiqotda “Yosh Verterning iztiroblari” asari asosiy manba sifatida olingan bo‘lib, undagi muhabbat qahramonning ichki kechinmalari va jamiyat bilan ziddiyati orqali ifodalangan. Maqola sentimentalizm estetikasi, shaxsiy his-tuyg‘ular va ichki haqiqatning badiiy ifodasi kontekstida o‘rganilgan. Natijalar shuni ko‘rsatadiki, Gyote muhabbatni idealizatsiyalangan, samimiy va sof tuyg‘u sifatida tasvirlab, inson ruhiyati va jamiyat o‘rtasidagi murakkab munosabatlarni badiiy tarzda ifoda etgan.

Kalit so‘zlar: Gyote, sentimentalizm, muhabbat motivi, Verter, ichki kechinmalar, badiiy estetik, jamiyat va shaxs, XVIII asr nemis adabiyoti.

Аннотация. В статье анализируется сентиментальное осмысление мотива любви в творчестве Иоганна Вольфганга Гёте. Основным источником исследования является роман «Страдания юного Вертера», где любовь изображена через внутренние переживания героя и его конфликт с обществом. Статья рассматривает этот мотив в контексте эстетики сентиментализма, личных чувств и художественного выражения внутренней правды. Результаты показывают, что Гёте изображал любовь как идеализированное, искреннее и чистое чувство, художественно выражая сложные взаимоотношения между человеческой психикой и обществом.

Ключевые слова: Гёте, сентиментализм, мотив любви, Вертер, внутренние переживания, художественная эстетика, общество и личность, немецкая литература XVIII века.

Annotation. *The article explores the sentimental interpretation of the love motif in Johann Wolfgang Goethe's works. The primary source is the novel The Sorrows of Young Werther, where love is portrayed through the protagonist's inner experiences and conflicts with society. The study examines this motif within the framework of sentimentalism aesthetics, personal emotions, and the artistic representation of inner truth. Results indicate that Goethe depicted love as an idealized, sincere, and pure feeling, artistically expressing the complex relationship between human psyche and social environment.*

Keywords: *Goethe, sentimentalism, love motif, Werther, inner experiences, artistic aesthetics, society and individual, 18th-century German literature.*

Kirish.

XVIII asr Yevropa adabiyotida sentimentalizm oqimi inson qalbi, uning ichki kechinmalari va hissiy tajribalarini badiiy tasvirlashni markazga olib chiqdi. Bu davr adabiy tafakkurida muhabbat motivi alohida estetik va falsafiy ahamiyat kasb etib, insonning jamiyat bilan munosabatlari, shaxsiy erkinligi va ichki haqiqatini ochib beruvchi asosiy vositalardan biriga aylandi[1]. Nemis adabiyotida sentimental muhabbat talqinining eng yorqin namoyandalaridan biri Iogann Volfgang Gyote bo'lib, uning asarlarida muhabbat nafaqat shaxsiy tuyg'u, balki inson ruhiyati va ijtimoiy muhit o'rtasidagi murakkab ziddiyatlarni ifodalovchi badiiy hodisa sifatida talqin qilinadi. Mazkur maqolaning maqsadi Gyote ijodida muhabbat motivining sentimental talqinini tahlil qilish, ushbu motiv orqali shaxs ichki dunyosining ochilishi va jamiyat bilan to'qnashuvi qanday badiiy ifodalanganini aniqlashdan iborat[2].

Metodlar.

Tadqiqot jarayonida tarixiy-adabiy tahlil, qiyosiy metod va badiiy matnlarni interpretatsiya qilish usullaridan foydalanildi. Asosiy tadqiqot obyekti sifatida Gyotening "Yosh Verterning iztiroblari" asari tanlanib, undagi muhabbat motivining sentimental xususiyatlari tahlil qilindi. Shuningdek, Gyote lirikasidagi muhabbat obrazlari ham umumiy kontekstda ko'rib chiqildi. Tadqiqot metodologiyasi

sentimentalizm estetikasi, shaxsga yo‘naltirilgan badiiy yondashuv hamda Jan-Jak Russo tomonidan ilgari surilgan “tabiiy tuyg‘ular” konsepsiyasiga tayandi. Ushbu yondashuv Gyote ijodida muhabbat motivining shakllanish omillarini chuqurroq anglash imkonini berdi[6].

Tahlil natijalari shuni ko‘rsatadiki, Gyote ijodida muhabbat sentimental talqinda idealizatsiya qilingan, samimiy va sof tuyg‘u sifatida namoyon bo‘ladi. Biroq bu muhabbat har doim ham baxt keltiruvchi holat emas, balki ko‘pincha iztirob, ichki ziddiyat va ruhiy fojiaga olib keluvchi kuch sifatida tasvirlanadi[4]. “Yosh Verterning iztiroblari” asarida Verterning Lotta bilan bo‘lgan muhabbati shaxsiy his-tuyg‘ularning jamiyat me‘yorlari bilan to‘qnashuvi sifatida talqin qilinadi. Verter muhabbatni hayotining asosiy mazmuni deb biladi, uni tabiiy va mutlaq qadriyat sifatida qabul qiladi. Jamiyat esa bu muhabbatni cheklovchi, uni rasmiy axloq va ijtimoiy majburiyatlar doirasiga soluvchi kuch sifatida namoyon bo‘ladi[7].

Natijalar.

Sentimental muhabbat talqinining muhim jihati shundaki, Gyote qahramonlari muhabbatni mantiq yoki ijtimoiy manfaatlar bilan emas, balki yurak hukmi bilan baholaydilar. Verter Lotta bilan munosabatida o‘z his-tuyg‘ularini yashirishga yoki ulardan voz kechishga qodir emas. Uning muhabbati ichki haqiqatning ifodasi bo‘lib, aynan shu samimiylik qahramonning fojiaviy taqdirini belgilaydi. Sentimentalizm estetikasi doirasida bu holat insonning ichki dunyosiga bo‘lgan e‘tiborning kuchayganidan dalolat beradi. Gyote muhabbat orqali inson qalbining nozik jihatlarini ochib beradi, o‘quvchini qahramon hissiy holatiga yaqinlashtiradi[3].

Gyote ijodida muhabbat motivi tabiat obrazlari bilan chambarchas bog‘langan holda tasvirlanadi. Tabiat sentimental muhabbatning ramziy makoni sifatida namoyon bo‘lib, qahramonning ichki kechinmalarini aks ettiruvchi vositaga aylanadi. Verter tabiat qo‘ynida o‘z muhabbatini yanada chuqurroq his qiladi, u yerda o‘zini erkin va baxtiyor sezadi. Jamiyat muhitida esa bu muhabbat iztirob va

yolg'izlik manbaiga aylanadi. Tabiat va jamiyat qarama-qarshiligi sentimental talqinning asosiy belgilaridan biri bo'lib, muhabbatning sof va sun'iy muhitlar o'rtasidagi farqini ochib beradi[5].

Muhabbat motivining sentimental talqini Gyote lirikasida ham yaqqol ko'zga tashlanadi. Shoirning ko'plab she'rlarida muhabbat inson qalbining eng yuksak ifodasi sifatida tasvirlanib, u quvonch va iztirobni bir vaqtning o'zida mujassamlashtiradi. Bu she'rlarda muhabbat ko'pincha yetishib bo'lmay orzu, ichki sog'in va ruhiy kechinmalar orqali ifodalanadi. Bunday talqin sentimentalizmning hissiylikka asoslangan estetik tamoyillariga to'la mos keladi.

Muhokama.

Muhokama jarayonida aniqlanishicha, Gyote ijodidagi sentimental muhabbat talqini keyingi adabiy oqimlar, xususan romantizm rivojiga kuchli ta'sir ko'rsatgan. Verter obrazi orqali yaratilgan muhabbat fojiaiyatligi romantik qahramonlar uchun muhim namuna bo'lib xizmat qildi. Romantik adabiyotda ham muhabbat ko'pincha jamiyat bilan murosasiz ziddiyatda tasvirlanib, qahramonning ichki isyoni va erkinlikka intilishi bilan bog'liq holda yoritildi. Shu ma'noda Gyote sentimental muhabbat talqinining adabiy an'alarini shakllantirgan ijodkor sifatida alohida ahamiyatga ega.

Sentimental muhabbat talqini o'quvchi ongiga ham kuchli ta'sir ko'rsatadi. O'quvchi qahramonning muhabbat iztiroblariga hamdard bo'lib, inson qalbining murakkabligini chuqurroq anglay boshlaydi. Bu holat adabiyotning tarbiyaviy va estetik vazifalarini kuchaytirib, o'quvchini faqat voqealarni kuzatuvchi emas, balki hissiy jihatdan faol ishtirokchiga aylantiradi. Gyote muhabbat motivi orqali insoniy tuyg'ularni yuksak badiiy qadriyat darajasiga ko'taradi.

Xulosa.

Xulosa qilib aytganda, Gyote ijodida muhabbat motivining sentimental talqini XVIII asr adabiy tafakkurining muhim yutug'i hisoblanadi. Bu talqin orqali muhabbat shaxsning ichki dunyosini ochib beruvchi, uni jamiyat bilan qarama-qarshi qo'yuvchi badiiy kuch sifatida namoyon bo'ladi. Gyote muhabbatni nafaqat shaxsiy

baxt manbai, balki inson ruhiyati va jamiyat o'rtasidagi murakkab munosabatlarni ifodalovchi falsafiy hodisa sifatida talqin qiladi. Ushbu yondashuv adabiyotda insonparvarlik g'oyalarining mustahkamlanishiga xizmat qilib, Gyoteni sentimentalizm davrining yetuk vakili sifatida e'tirof etishga asos bo'ladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Goethe, J. W. Die Leiden des jungen Werther. Frankfurt: Insel Verlag, 1774.
2. Goethe, J. W. Gedichte. Stuttgart: Reclam, 1780.
3. Wellek, R., Warren, A. Theory of Literature. New York: Harcourt, 1949.
4. Bachtin, M. Estetika slovesnogo tvorchestva. Moskva: Iskusstvo, 1970.
5. Komilovich, S. S., & Abdumannonovna, A. D. (2025, May). JON STEYNBEKKNING REALIZM USULI:" SICHQONLAR VA ODAMLAR" ROMANI MISOLIDA. In International Conference on Medical Science, Medicine and Public Health (pp. 120-127).
6. Komilovich, S. S., & Abdumannonovna, A. D. (2025, May). JON STEYNBEKKNING" SICHQONLAR VA ODAMLAR" ROMANI: ORZULAR VA HAQIQAT. In International Conference on Medical Science, Medicine and Public Health (pp. 113-119).
7. Komilovich, S. S., & Abdumannonovna, A. D. (2025, May). JON STEYNBEKKNING" SICHQONLAR VA ODAMLAR" ROMANINING POETIK XUSUSIYATLARI. In International Conference on Medical Science, Medicine and Public Health (pp. 105-112).
8. Komilovich, S. S., & Abdumannonovna, A. D. (2025, May). JON STEYNBEKKNING" SICHQONLAR VA ODAMLAR" ROMANI: IJTIMOIIY VA IQTISODIY TENGSIZLIK. In International Conference on Medical Science, Medicine and Public Health (pp. 98-104).
9. Normurodovna, A. M. (2023). ESSENTIALS FOR SUCCESSFUL ENGLISH LANGUAGE TEACHING. International Journal of Pedagogics, 3(06), 42-47.
10. Normurodovna, A. M. (2022). Emphasize The Social Nature of Learning. Texas Journal of Multidisciplinary Studies, 5, 270-274.